

Donostiako Ospitaleko errehabilitazio unitatean, arreta euskaraz bermatzeko zirkuitua prest

Hala nahi duen erabiltzaileak arreta guztia euskaraz jasotzea bermatzen duen zirkuitu elebiduna abiatu dute Donostia Ospitaleko errehabilitazio unitatean. Bertan eskaintzen diren zerbitzu guztietako profesionalak barnebiltzen ditu.

Jon Ander De la Hoz

@delarregi

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

“Arreta euskaraz eskatzen dutenei hala eskainiko dieten profesionalak bermatzea”. Hitz horiekin laburbildu du Ander Zuloaga Donostiako Ospitaleko euskara zerbitzuko arduradunak errehabilitazio unitatean abiatu duten zirkuitu elebiduna. Zirkuitua pazientearekin egongo den osasun langile sortak osatzen du. Helburua langile kate osoak pazienteari euskaraz egitea da. Osakidetzaren II. euskara planean jasotako proposamena da zirkuitu elebiduna sortzea espezialitateetan; lehen mailako arreta sisteman aurrez dago derrigortuta.

Zirkuitua martxan jarri aurretik azterketa egin dute, medikuntza eta erizaintzako zuzendaritzekin elkarlanean. Espezialitateetan euskararen ezagutza-maila zenbatekoa zen aztertu zuten, eta zirkuitua ezartzeko aukerak non egon zitezkeen hausnartu. Hala ondorioztatu zuten Donostia Ospitaleko errehabilitazio unitatea egokia zela proiektua abiatzeko, profesionalen ezagutza-maila egokia zelako, batetik, eta bestetik gaixoei barruan egiten duten zirkuituan kudeagarria litzatekeelako.

Errehabilitazio unitatera jo zuten gero, bertako zuzendariei proposamena egiteko. Javier Barrera eta Jose Artetxe solairuko buruei azaldu eta lehendabiziko pausoak eman zituzten. Euskara

taldeko kideek unitatearen lan dinamika aztertu zuten eta ohartu ziren zirkuitua ezartzea lor zitekeela. Azken finean, zehaztu du Zuloagak, zirkuitu elebiduna gauzatzea jarraibide batzuk jarraitzea da. Esaterako, arreta euskaraz nahi duen gaixo bat detektatzen dutenean –izan fitxan jarrita duelako edo sarrean eskatu duelako– hala eskaintzea. Euskara sailak zirkuitua abiatzeaz gain profesionali laguntza eskaini die.

Euskarazko arreta bermatzen dutenen artean daude Xabier Valencia medikua, Aritz Maeztu fisioterapeuta eta Igone Esnaola erizainen gainbegiralea. Valenciaren esanetan, unitateko buruen bidez izan zuten zirkuituaren berri. Bere esanetan, “garrantzitsua da euskararekiko sentsibleak izatea, eta hala dira unitateko buruak”. Aitortu du ez zaiela oso zaila egin proiektua barneratzea: “Zerbitzuko plan estrategikoa idatzi behar izan genuen duela ia bi urte eta bertan idatzi genuen euskara sustatzea. Oso barneratua dugu zerbitzuan”.

Zirkuituaren eraginkortasuna

Lau profesionalen ustez, zirkuitua ondo ari da bere bidea egiten: “Baliabideak solairu guztietan daude, baina hemen askoz zorroztasun gehiagoz aplikatzen dira zirkuituaren eraginez”, dio

Zuloagak. Horieta bat da sistema informatikoan hizkuntza lehenetasunak txertatzeko aukera. Maezturen arabera, “errehabilitazio gunera datozenean galdetu ere egiten diegu, baina sistema informatikoan aukeratzean hor geratzen da eta primeran funtzionatu dezake”.

Paziente bakoitzari zein hizkuntzatan nahi duen galdetzea zirkuituaren presetaketa garaian egindako hausnarketaren ondorio da, eta ez da hausnarketak ekarri duen hobekuntza bakarra, Zuloagaren iritziz: “Ziur naiz hizkuntza lehenetasunak ordenagailuan begiratzea hemen gehiagotan egiten dela beste leku batzuetan baino”. Alabaina, hausnarketa prozesuan ez zuten guztiek hartu parte. Maeztu ez zen azaldu, esaterako: “Hausnarketa prozesua sentsibilizatzeko dela iruditzen zait, eta nire ustez, aurrez sentsibilizatuta nengoen. Prestaketetan bai, hartu nuen parte”. Hala ere, azpimarratu du jende asko aritu zela hausnarrean, “baita beste zentroetatik etorritakoak ere”. Bi prestaketa mota egin zituzten. Lehenik hausnarketa saio batzuk egin zituzten, eta gero prestakuntza faseari ekin zioten; euskaraz lana egiteko ikastaro modukoa izan zela dio Zuloagak.

Arduradunen rola oso garrantzitsua dela uste dute guztiek ere. Zuloagak dio profesionalak animatzeko eta gauzak

transmititzeko garrantzitsuak direla. Maezturen ustetan, berriz, arduradunak gako dira proiektu honen prestaketan erraztasunak ematerakoan, “ordutegiei dagokienez malgu, eta baimenak ematerakoan ere jarrera ona izan dute”.

40 lagun dabilta zirkuitu elebidunaren jiran. Errehabilitazio unitateko langile guztiak dira zirkuituaren parte, baina guztiek ezin dute bermatu euskarazko arreta. Gehienak erizainak eta erizain laguntzaileak dira, eta %40 inguru dira euskaldunak. Fisioterapeuten artean dago euskaldun gehien, hamarretik zortzi. Batez bestekotik gora daude. Aldiz, medikuen erdia pasatxo da euskalduna.

Egunerokotasuna da gakoa

Zirkuituaren eraginkortasuna egunerokotasunean neurtzen da. Euskarazko arreta bermatzeko urrats jakinak ematen dituzte profesionalek: “Ingresatuta dauden pazienteak bisitatzen ditut egunero, eta arreta jaso nahi duten hizkuntza identifikatuta badute, oso erraza da”, zehaztu du Valenciak. Hala, euskarazko arreta nahi badu –ohe gaineko arbeletan jartzen du, besteak beste–, zuzenean euskaraz egiten die. Aldiz, identifikaziorik ez badu, lehendabizi euskaraz zuzentzen da medikua: “Euskaraz

Errehabilitazio unitatean langile kate osoak euskaraz egin dezan lortzen saiatzen dira, pazienteak arreta euskaraz jaso dezan. Estrategia bat baino gehiago erabiltzen da horretarako: gaixoei ohe gaineko arbelean “e” letra jartzen zaie, pazienteari galdetu egiten zaio euskaraz nahi al duen, zuzenean euskaraz egiten zaio, eta abar.

agurtzen ditut, eta euren erantzunaren arabera jokatzeko dugu. Euskaraz erantzuten badu, hala jarraitzen dugu, eta bestela zer nahiago duen galdetzen diogu”, adierazi du Valenciak.

Arbelean hizkuntza aukera agertzearena ez da solairu guztietan gertatzen. Errehabilitazio unitatean hartutako neurri bat da, hausnarketa prozesuaren baitan erabakitakoa: “Beste solairuetan egiten bada imitazioz da, zabaldu egin dugulako, baina hemengo erizainek proposatu zuten zirkuituaren lanketan”, zehaztu du euskara arduradunak.

Badituzte bestelako neurriak ere: “Paziente bat ikusi eta zer terapia behar duen erabakitzean fitxa bat ematen diegu terapia horretako langileei. Paziente euskaldunen kasuan zigilu bat jartzen dugu fitxan, ahal dela euskarazko arreta bermatu dezaten terapian”, dio Valenciak.

Maeztuk gogora ekarri du “e” letra moduko bat ere jar daitekeela historial klinikoan, euskara aukeratzeko. Horiei be-

gira aritzen da Igone Esnaola, solairuko arduraduna: “Nik egunero ospitaleratze guztiak ikusten ditut eta historia klinikoan “e”-a duela ikusten badut, bere ohe ondoko arbelera joaten naiz. Normalki, jarrita egon ohi da, erizainek ohitura hartu dutelako”. Langileei ohartarazten ere saiatzen da gainbegiralea. Bere esanetan, jende aldaketa asko egoten da solairuan, erizainei dagokienean-eta, eta beti gogorarazten die argibideak ematen dituen liburuxkaren azken orrialdean euskararen inguruko zehaztapenak daudela, “ondo zaindu beharrekoak”. Langile asko ibiltzen da errehabilitazioko solairuan, eta liburutxo bat dute zehaztasunak emateko: “Atzeko orrian euskararen inguruko azalpenak daude, eta haiei erreparatzeko esaten diegu”.

Euskararen erabilera ez dute sarri eskatzen erabiltzaileek. Askotan, ezjakintasunagatik. Hala ere, Zuloagak azpimarratu du balorazio oso ona egiten dutela behin zirkuito elebiduna azaltzen zaienean: “Aurreiritziak egon badaude, eta jakingo balute euskaraz egiteko aukera badutela, gehiago eskatuko lukete”. Lauak bat datoz zirkuituari ekin diotenetik euskara gehiago erabiltzen dela baieztatzean: “Zirkuitua oso detaile txikiek osatzen dute, baina aldaketa erabatekoa da”, amaitu du Esnaolak. »